

Sygn. akt I KA 6/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Antoni Bojańczyk
SSN Igor Zgoliński

przy udziale prokuratora Ingi Jasińskiej delegowanej do Departamentu do Spraw
Wojskowych Prokuratury Krajowej,
w sprawie ppłk. rez. D. D.
oskarżonego z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 5 maja 2022 r.
apelacji wniesionej przez prokuratora na niekorzyść oskarżonego
od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w P.
z dnia 10 listopada 2021 r., sygn. akt So. [...],

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Wojskowemu
Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Ppłk rez. D. D. został oskarżony o to, że w okresie od 23 września 2017r. do 7 lutego 2020r. w T. w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, doprowadził Skarb Państwa - 12. Wojskowy Oddział Gospodarczy w T. do niekorzystnego rozporządzenia pieniędzmi kwocie 15.660,00 zł tytułem wypłaconego mu dodatku za rozłękę za miesiące od października 2017r. do lutego 2020r. oraz w kwocie 632,60 zł tytułem zwrotu kosztów przejazdów odbywanych nie częściej niż raz w miesiącu do miejscowości zamieszkania członka rodziny i z powrotem za miesiące od października 2017r. do listopada 2019r., za pomocą wprowadzenia w błąd organu uprawnionego do ustalenia wyżej wymienionych należności poprzez występowanie do Komendanta 12. Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T. z wnioskami o zwrot kosztów przejazdów odbywanych nie częściej niż raz w miesiącu do miejscowości zamieszkania członka rodziny i z powrotem. zawierających oświadczenia o korzystaniu z przydzielonego mu w miejscu pełnienia służby bez prawa zamieszkania z członkami rodziny miejsca w kwaterze internatowej przy ul. W. [...], [...] i [...] w T., przedkładane Komendantowi 12. Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T. do zatwierdzenia podpisanych przez siebie list dodatkowych należności żołnierzy i wykazów uprawnionych żołnierzy do otrzymania dodatku za rozłękę oraz zatajenie przed Komendantem 12. Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T. i niepoinformowanie go na piśmie, że nie pozostaje w rozłące z członkami rodziny, lecz codziennie dojeżdża z miejsca zamieszkania do miejsca pełnienia służby i z powrotem, czym spowodował stratę w łącznej wysokości 16.292,60 zł na szkodę Skarbu Państwa - 12. Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T., przy czym z popełnienia przestępstwa tego rodzaju uczynił sobie stałe źródło dochodu,

tj. o popełnienie przestępstwa określonego w art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.

Wojskowy Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 10 listopada 2021 r. uniewinnił oskarżonego od popełnienia zarzuconego mu przestępstwa określonego

w art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k., obciążając Skarb Państwa kosztami procesu.

Wyrok powyższy zaskarżył apelacją - w całości na niekorzyść oskarżonego - prokurator, zarzucając mu :

1. obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k. i art. 410 k.p.k. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego w postaci bezpodstawnego uznania za wiarygodne wyjaśnień oskarżonego w zakresie braku świadomości bezprawności swojego zachowania oraz nieznamomości wydanych opinii prawnych i rozstrzygnięć sądów administracyjnych w przedmiocie dodatku za rozłękę i oparcia ustaleń na tych wyjaśnieniach podczas, gdy z oświadczeń oskarżonego dołączanych do wniosków o zwrot kosztów przejazdu odbytego raz w miesiącu do miejsca zamieszkania członków rodziny i z powrotem wynika, że miał on świadomość, że to właśnie ta okoliczność, a nie przydzielenie miejsca w kwaterze internatowej, wpływa na jego prawo do dodatku za rozłękę, w szczególności że pełnił w 12. Wojskowym Oddziale Gospodarczym w T. funkcję głównego księgowego - szefa finansów,

a w konsekwencji:

2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku, który miał wpływ na treść tego orzeczenia, polegający na błędnym przyjęciu, wbrew zgromadzonemu materiałowi dowodowemu, że oskarżony w okresie objętym zarzutem występował o dodatek za rozłękę mając do tego faktyczne uprawnienie wynikające z przepisów prawa, podczas, gdy z prawidłowo poczynionych ustaleń faktycznych na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego jednoznacznie wynika, że oskarżonemu przedmiotowe świadczenia nie przysługiwały, bowiem oskarżony nie zamieszkiwał w przydzielonej kwaterze internatowej, codziennie dojeżdżał z miejsca zamieszkania do miejsca pełnienia służby i z powrotem, a więc nie pozostawał w faktycznej rozłące, a ponadto w składanych wnioskach dotyczących przejazdów odbywanych raz w miesiącu do miejsca zamieszkiwania członków rodziny i z

powrotem z pełną świadomością fałszywie oświadczał, że w dalszym ciągu korzysta z kwatery internatowej, jednocześnie wbrew obowiązкови zawartemu w § 4 ust. 6 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie świadczeń socjalno-bytowych dla żołnierzy zawodowych nie informował pisemnie Komendanta 12. Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T. o faktycznej zmianie miejsca zamieszkania, a nadto jako główny księgowy - szef finansów podpisywał się pod listami dodatkowych należności żołnierzy czym wprowadzał Komendanta 12. Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T. w błąd w zakresie okoliczności mających znaczenie dla wypłaty tych świadczeń, przez co doprowadził go do niekorzystnego rozporządzenia mieniem Skarbu Państwa - 12. Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T.

Opierając się na przytoczonych wyżej zarzutach skarżący, na podstawie art. 437 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k., wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Apelacja prokuratora jest zasadna i zasługuje na uwzględnienie.

Zasadny jest podniesiony przez prokuratora zarzut obrazy art. 7 k.p.k., albowiem ocena wyjaśnień oskarżonego dokonana została przez sąd I instancji z naruszeniem zasad prawidłowego rozumowania i doświadczenia życiowego oraz pozostaje w sprzeczności z szeregiem dowodów zebranych w sprawie.

Sąd *a quo* dokonując oceny wyjaśnień oskarżonego oparł się na błędnej interpretacji art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie zawodowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. z 2010 r. Nr 90, poz. 593 z późn.zm) uznając, iż w świetle tegoż przepisu żołnierzowi zawodowemu przysługuje dodatek za rozłąkę i zwrot kosztów przejazdu odbywanych nie częściej niż raz w miesiącu do miejscowości zamieszkania członka rodziny i z powrotem w przypadku przydziału mu miejsca w internacie (kwaterze internatowej), bez wymogu korzystania z

przydzielonego miejsca, który odnosi wyłącznie do zakwaterowania zbiorowego. Stanowisko sądu I instancji pozostaje w rażącej sprzeczności z utrwaloną i niebudzącą wątpliwości linią orzecniczą sądów administracyjnych, zgodnie z którą „wykładni powyższego przepisu należy dokonywać z uwzględnieniem powołanych niżej przepisów wykonawczych tj. § 3 rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie świadczeń socjalno - bytowych dla żołnierzy zawodowych (Dz. U. Nr 87, poz. 565 z późn. zm.) z którego wynika, że dodatku za rozłękę nie wypłaca się:

1) jeżeli przez okres miesiąca kalendarzowego żołnierz zawodowy:

a) nie wykonywał zadań służbowych z powodu choroby lub zwolnienia z wykonywania zadań służbowych bądź zwolnienia od zajęć służbowych w razie konieczności sprawowania osobistej opieki nad najbliższym członkiem rodziny albo wykorzystywania urlopu zdrowotnego, okolicznościowego, szkoleniowego, macierzyńskiego, wychowawczego, wypoczynkowego lub bezpłatnego,

b) wykonywał zadania służbowe w miejscowości, w której on sam lub jego małżonek posiada dom lub samodzielny lokal mieszkalny albo w której jest on zameldowany na pobyt stały

2) za miesiąc kalendarzowy, w którym żołnierz zawodowy nie wykonywał zadań służbowych z nieusprawiedliwionych przyczyn, określonych w art. 93 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, zwanej dalej "ustawą" oraz § 4 ust. 1 rozporządzenia z którego wynika, że dodatek za rozłękę wypłaca się na pisemny wniosek żołnierza zawodowego, złożony do dowódcy jednostki wojskowej, począwszy od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym żołnierz spełnił warunki określone w art. 68 ust. 1 ustawy.

Istotny jest również przepis ust. 2 § 4 rozporządzenia stanowiący, że do wniosku o wypłatę dodatku za rozłękę żołnierz zawodowy dołącza:

1) oświadczenie o pozostawaniu w związku małżeńskim lub posiadaniu dzieci pozostających na jego utrzymaniu;

2) oświadczenie o niekorzystaniu z uprawnienia do świadczenia mieszkaniowego;

- 3) dokument potwierdzający miejsce zamieszkania członków rodziny;
- 4) dokument, z którego wynika korzystanie z zakwaterowania zbiorowego, przydzielonego miejsca w internacie lub w kwaterze internatowej, bez prawa zamieszkiwania z członkami rodziny, na podstawie ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2010 r. Nr 206, poz. 1367 oraz z 2011 r. Nr 22, poz. 114).

Natomiast przepis § 4 ust. 6 stanowi, że żołnierz zawodowy jest obowiązany poinformować pisemnie dowódcę jednostki wojskowej o zmianie stanu rodzinnego albo miejsca zamieszkania swojego lub członków rodziny, mających wpływ na prawo do dodatku za rozłąkę, oraz o przyznaniu świadczenia mieszkaniowego.

Przytoczone regulacje prawne pozwalają wyprowadzić wniosek, że dodatek za rozłąkę stanowi rekompensatę pieniężną za pozbawienie żołnierza możliwości zamieszkiwania wspólnie z rodziną. Przysługuje żołnierzowi który pełni służbę w miejscu, w którym nie może zamieszkiwać wraz z rodziną. Dodatek ten przysługuje wyłącznie sytuacji, gdy rozłąka dotyczy żołnierza i jego rodzinę, z którą wspólnie zamieszkiwał. Za taką wykładnią przemawia wprost treść § 3 rozporządzenia, określającego przypadki w których dodatek za rozłąkę nie przysługuje. Wszystkie dotyczą sytuacji w których żołnierz ma możliwość przebywania wraz z rodziną, czy to na skutek niewykonywania zadań służbowych, czy też ich wykonywania w miejscu w którym on sam lub jego małżonek posiada lokal mieszkalny albo w którym jest zameldowany na pobyt stały. Takie sformułowanie przepisu świadczy o tym, iż dodatek za rozłąkę jest skierowany do żołnierzy, którzy zamieszkiwaliby ze swoją rodziną, gdyby nie zostali przeniesieni służbowo do innej miejscowości. Dodatek dotyczy więc tylko żołnierzy, posiadających realną możliwość stałego zamieszkiwania z rodziną, w tym wypadku z dzieckiem. Za powyższą interpretacją przemawia też treść § 4 ust. 6 rozporządzenia, nakładającego na żołnierza obowiązek informowania dowódcy jednostki wojskowej o zmianie stanu rodzinnego lub miejsca zamieszkania swojego lub członków swojej rodziny” (z uzasadnienia wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 5 maja 2016 r., sygn. I OSK 1848/14, LEX nr 2064192; zob. też : wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 3 grudnia 2019 r., sygn. II SA/Bd 828/19,

LEX nr 2768087; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 4 września 2018 r., sygn. III SA/Łd 471/18, LEX nr 25554602; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 10 maja 2017 r., sygn. II SA/Bd 42/17, LEX nr 2315454).

W świetle powołanych judykatów nie budzi najmniejszych wątpliwości fakt, iż dodatek za rozłąkę stanowi rekompensatę pieniężną za pozbawienie żołnierza możliwości zamieszkiwania wspólnie z rodziną, a zatem w realiach niniejszej sprawy przysługuje w przypadku korzystania przez niego z internatu (wystąpienia rozłąki z rodziną), a nie z tytułu posiadania prawa do korzystania z przydzielonego internatu (potencjalnej możliwości wystąpienia takiej rozłąki).

Z uznanych za wiarygodne zeznań Komendanta płk. J. K. wynika, iż taka właśnie interpretacja art. 68 ust. 1 cyt. wyżej ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie zawodowej żołnierzy zawodowych stosowana była w praktyce dowodzonego przez niego (...) Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T., przy przydziale i wypłacaniu żołnierzom zawodowym dodatków za rozłąkę i zwrotu kosztów przejazdu oraz była powszechnie znana wszystkim żołnierzom zawodowym.

Ppłk. rez. D. D. był wieloletnim i doświadczonym żołnierzem zawodowym pełniącym służbę na stanowisku Głównego Księgowego w (...) Wojskowym Oddziale Gospodarczym w T.. Z racji zajmowanego stanowiska zobowiązany był do znajomości przepisów dotyczących problematyki finansowej (w tym dotyczących kwestii dodatków za rozłąkę), wydanych w związku z nimi opinii prawnych i orzeczeń sądowych oraz obowiązującej pragmatyki służbowej. Fakt wzorowego wykonywania obowiązków służbowych - potwierdzony licznymi wyróżnieniami - jednoznacznie wskazywał na należyte przygotowanie oskarżonego do wykonywania powierzonych mu obowiązków na zajmowanym stanowisku, a tym samym na bardzo dobrą znajomość powyższych przepisów, ich wykładni, jak i zasad stosowania w praktyce jednostki, tym bardziej, że jako Główny Księgowy uczestniczył w procesie decyzyjnym dotyczącym przyznawania dodatków za rozłąkę.

W świetle powyższych okoliczności wyjaśnienia oskarżonego, iż był on przekonany o tym, że już sam fakt wydania decyzji o przydziale mu miejsca w internacie był wystarczającą przesłanką do wypłaty mu dodatku za rozłękę i zwrotu kosztów przejazdów odbywanych nie częściej niż raz w miesiącu, jawią się jako niewiarygodne, albowiem pozostają w sprzeczności z podstawowymi zasadami logiki i doświadczenia życiowego. Wyjaśnienia ppłk. rez. D. D. w powyższym zakresie pozostają też w opozycji z treścią składanych przez niego w trybie § 4 ust. 2 pkt 4) rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie świadczeń socjalno - bytowych dla żołnierzy zawodowych (Dz. U. Nr 87, poz. 565 z późn. zm.) oświadczeń, w których zapewniał, że korzysta z przydzielonego mu miejsca w internacie, co w rzeczywistości nie miało miejsca. Z treści powołanego przepisu jednoznacznie wynika, iż składane przez niego dokumenty stanowiły jedną z przesłanek warunkujących wypłatę dodatku za rozłękę, co oskarżony niewątpliwie obejmował swoją świadomości. Przepis ten jest bowiem jasny, czytelny i nie budzi jakichkolwiek wątpliwości interpretacyjnych. Nadto sam fakt składania przez oskarżonego takich oświadczeń w sposób oczywisty wskazuje na to, iż oskarżony miał świadomość ciężącego na nim obowiązku wykazania korzystania z przydzielonego mu miejsca w internacie, a więc wykazania istnienia rozłęki. Jednocześnie ppłk. rez. D. D., wbrew ciężącemu na nim obowiązkowi, wynikającemu z § 4 ust. 6 cyt. wyżej rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie świadczeń socjalno - bytowych dla żołnierzy zawodowych, nie poinformował pisemnie Komendanta (...) Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T. o tym, iż faktycznie zamieszkuje z rodziną, która to okoliczność skutkowałaby niewątpliwie pozbawieniem go dodatku za rozłękę.

Reasumując, w ocenie sądu odwoławczego, wyjaśnienia oskarżonego w istotnym dla rozstrzygnięcia zakresie są niewiarygodne i są konsekwencją przyjętej przez niego linii obrony. Z tego też względu ocena prawna zachowania się oskarżonego winna być dokonana przede wszystkim w oparciu o obiektywne i uznane przez sąd I instancji za wiarygodne dowody z dokumentów. Oskarżony nie wykonując obowiązku wynikającego z § 4 ust. 6 cyt. wyżej rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 30 kwietnia 2010 r. w sprawie świadczeń socjalno -

bytowych dla żołnierzy zawodowych świadomie zataił przed Komendantem (...) Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T. fakt zamieszkiwania z rodziną i niekorzystania z przydzielonego mu miejsca w internacie w okresie objętym zarzutem. Jednocześnie składając w tym okresie niezgodne z rzeczywistością oświadczenia wprowadził w błąd tegoż Komendanta, iż korzysta z przydzielonego mu miejsca w internacie. Opisane wyżej zaniechanie i podjęte czynności miały na celu wypłatę nienależnych mu świadczeń w postaci dodatku za rozłąkę i zwrotu kosztów przejazdów odbywanych nie częściej niż raz w miesiącu i w ostateczności doprowadziły do wypłaty na rzecz oskarżonego kwoty 15.600 zł z tytułu dodatku za rozłąkę za okres od października 2017 r. do lutego 2020 r. oraz kwoty 632,60 zł z tytułu zwrotu kosztów przejazdów odbywanych nie częściej niż raz w miesiącu do miejscowości zamieszkania członka rodziny i z powrotem za miesiące od października 2017 r. do listopada 2019 r. W ocenie sądu odwoławczego zachowanie ppłk. rez. D. D. niewątpliwie wyczerpuje zatem znamiona przestępstwa z art. 286 § 1 k.k., albowiem działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej i wprowadzając w błąd Komendanta (...) Wojskowego Oddziału Gospodarczego w T. doprowadził go do niekorzystnego rozporządzenia mieniem Skarbu Państwa. W związku z tym, iż oskarżony działał w krótkich odstępach oraz w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, uzasadnione jest zastosowanie w kwalifikacji prawnej jego czynu także art. 12 k.k.

Mając powyższe na względzie oraz związanie sądu *ad quem* wyrażoną w art. 454 § 1 k.p.k. regułą *ne peius*, należało zgodnie z treścią art. 437 § 1 k.p.k. *in fine* zaskarżony wyrok uchylić i przekazać sprawę sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.